

Hur bedrivs ett framgångsrikt styrelsearbete?

21 februari

Välkommen till Grant Thornton

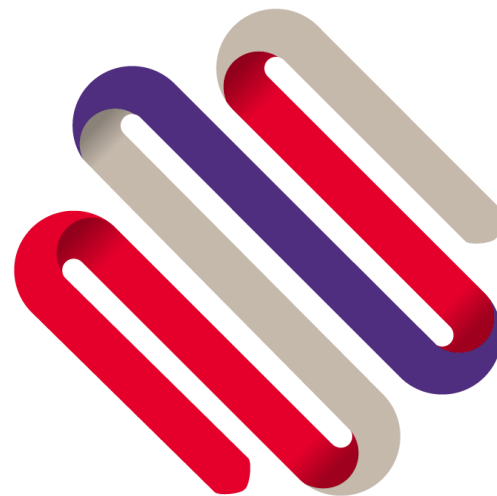
@GrantThorntonSE
#GTevent

Seminarie serie med en röd tråd

- Vilken nytta kan jag ha av en styrelse i mitt företag, och hur kommer jag ingång?
- Hur bedrivs ett framgångsrikt styrelsearbete?
- Hur bedrivs styrelsens strategiarbete? (7/3)
- Vilket ansvar har styrelsen? (21/3)
- Erfarenheter från styrelsearbete i ägarledda företag (19/4)

Gå alla delar och få ett intyg!

Säsongsens föreläsare

- Ove Liljedahl – Styrelseinstitutet
- Satish Sen – Kaleidoscope
- Johan Hörnberg – Lindahl
- Helena von der Esch – Grant Thornton
- Roland Dansell – Grant Thornton
- Maths Anväg – Grant Thornton
- Gästföreläsare den 19 april: Meg Tivéus och Fredrik Hiort - Briab

Agenda

- Vilka är de viktigaste förutsättningarna för styrelsearbete i ägarledda företag?
- Hur organiseras styrelsearbetet?
- Vilka frågeställningar har styrelsen på sitt bord?
- Hur fördelas ansvaret mellan ägare, styrelse och vd i praktiken?
- Hur hanteras ägarfrågorna?

Särdrag för små och medelstora ägarledda företag

- Ägaren/ägarna bestämmer i slutänden
- Stark och orubblig värdegrund
- Brist på kompetens och erfarenheter vid nya utmaningar
- Motståndskraft mot krissituationer normalt låg – inget/lågt reservkapital hos bolaget och hos ägarna
- Större riskexponering för styrelsens ledamöter
- Fler aktiva ägare skapar behov av forum för samsyn – avsaknad av dialog kan förlama styrelsearbetet

Framförallt styrelsens ordförande har en utmaning i att hantera denna situation

Det ägarledda företagens många faser

- Start
- Överlevnad
- Tillväxt
- Expansion
- Mognad
- Succession – helt eller delvis

Fördel med icke ägare i styrelsen med 100 % bolagsfokus för att ta sig igenom och mellan faserna

Agenda

- Vilka är de viktigaste förutsättningarna för styrelsearbete i ägarledda företag?
- **Hur organiseras styrelsearbetet?**
- Vilka frågeställningar har styrelsen på sitt bord?
- Hur fördelas ansvaret mellan ägare, styrelse och vd i praktiken?
- Hur hanteras ägarfrågorna?

Vanliga problem med styrelsemöten

- Mötena drar ut på tiden
- Ledamöter kommer oförberedda
- För sent utsända agendor och handlingar
- Bristfälliga beslutsunderlag
- Oklara beslut – vad har vi beslutat?
- För lite tid åt strategifrågor
- Låg kreativ process under mötet
- För mycket siffror, för få nyckeltal
- Dålig gruppdynamik i styrelserummet

God sed ger vägledning om hur styrelsen bör organisera sitt arbete i praktiken

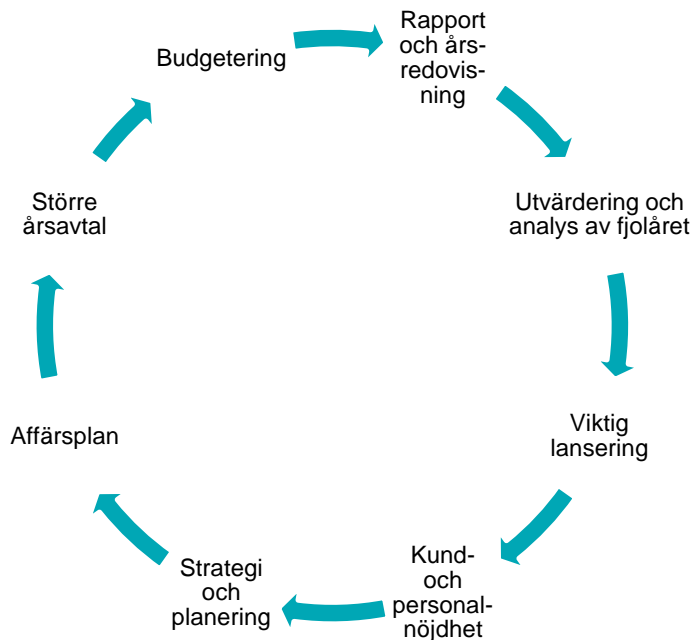
- Få riktlinjer i aktiebolagslagen hur styrelsearbetet bedrivs
- Vad är god sed i styrelsearbetet?
- Vägledning till god styrelsesed (StyrelseAkademien)
- Större bolag – Svensk kod för bolagsstyrning
- Mindre bolag och verksamheter
  - ägarnas förväntningar samt verksamhetens behov
  - ordning och reda i styrelsearbetet
  - vägledning från större bolag och hur "andra gör"
  - styrelsemedlemmarnas erfarenhet/kunskap

Vad är då viktigt att tänka på när det gäller god sed i styrelsearbetet?

- **Oberoende och jävsfrågor** – styrelsen ska kunna agera oberoende från såväl ägare som bolagets ledning (mycket svårt i ägarledda företag)
- **Tydlig ansvarsfördelning** ägare, styrelse och vd
- **Kunskapskrav** på styrelsens ledamöter – vid behov utbildning
- Processer för **ersättningsfrågor** och **utvärdering** av styrelsens arbete
- **Systematisk uppföljning** av verksamhetens utveckling samt av fattade styrelsebeslut

Upprätta en årsplan som stämmer med verksamhetens årscykel

"Det blir enklare att tackla de oväntade frågorna om de väntade är organiserade"

"Anpassa arbetet till den fas företaget är i – inte den man önskar att man vore i"

Ordförandens roll: att skapa en positiv gruppdynamik

- Nära produkt – nära marknaden
– nära kunderna
- Säkerställ att alla kommer till tals
- Säkerställ att arbetet är seriöst, stimulerande och lustfyllt
- Visa respekt för varandras kompetens och åsikter
- Disponera tiden efter prioritetsordning
- Visa respekt för varandras tid;
  - Material i tid
  - Kom i tid och var påläst
  - Frågor i förväg till ordföranden och vd
- Återkoppling både bra och dåligt för att skapa delaktighet
- I ägarledda företag – vara ett bollplank i ägarfrågor
- Coach till vd

Agenda

- Vilka är de viktigaste förutsättningarna för styrelsearbete i ägarledda företag?
- Hur organiseras styrelsearbetet?
- **Vilka frågeställningar har styrelsen på sitt bord?**
- Hur fördelas ansvaret mellan ägare, styrelse och vd i praktiken?
- Hur hanteras ägarfrågorna?

Styrelsens huvuduppgifter bör prägla agendan

- Ägarna med på tåget
- Värderingar och kultur
- Strategi och framtid
- Riskhantering och hållbar utveckling
- Information och transparens
- Kontroll och formalia
- Tillsätta/avsätta vd

”När styrelsen endast fokuserar på kontroll och formalia blir verksamheten sällan framgångsrik”

Många problem i styrelsearbetet som hindrar styrelsens strategiarbete – utbildning gör skillnad

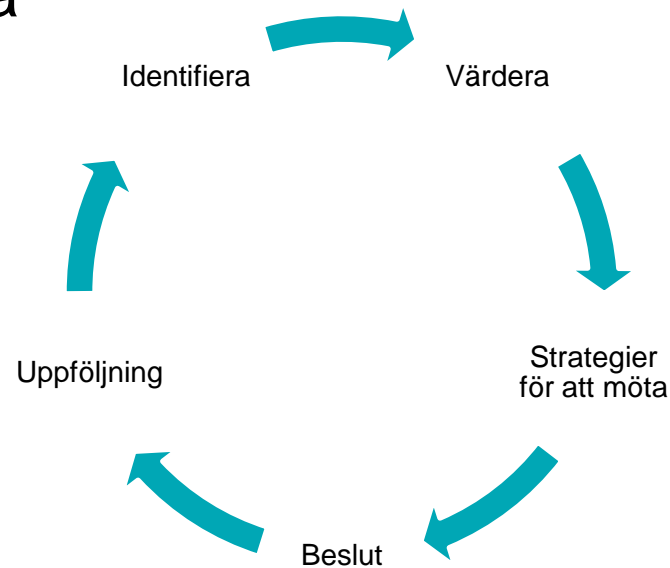
Problem	Stort /mkt stort problem 2015	Stort/ mkt stort problem 2010	Förändring (procentenheter)
Handlingarna kommer ut för sent	18 %	52 %	+ 34
Ledamöter kommer oförberedda till mötet	17 %	78 %	+ 61
Mötena drar ut på tiden	16 %	55 %	+ 39
Mötena saknar dynamik och energi	15 %	n/a	
Låg kvalitet ekonomisk rapportering	11 %	n/a	
Beslut fattas på bristfälliga underlag	12 %	76 %	+ 62
För mycket tid för rapportering och kontroll	11 %	77 %	+ 66
För lite tid för strategi och framtidsfrågor	33 %	90 %	+ 57
Styrelsen är helt i händerna på vd/ledning	13 %	n/a	

Diskutera strategiska risker i verksamheten

Viktigt att känna till och kunna hantera verksamhetens risker

- säkerställa långsiktig utveckling
- undvika att hamna i kris
- beredskapsplaner
- skapa buffert för det oväntade

Exempel på risker att hantera

- **Ekonomiska risker** – stora investeringar och omfattande avtal påverkar likviditeten och soliditeten
- **Operationella risker** – negativa händelser i verksamhetens interna processer och rutiner
- **Strategiska risker** – uppstår på marknaden, inom branschen och i verksamhetens omvärld
- **Kompetensrisker** – behov av nyckelpersoner och kompetens inom olika områden, succession
- **Legala risker** – kontroll på rättigheter, varumärken och patent samt inverkan av nya och befintliga lagar och regler
- **Ansvarsfullt företagande** – kopplat till företagets samhällsansvar, etiska normer, värderingar, jämställdhet, arbetsvillkor, etc

Vem ansvarar för information till olika intressenter och personal?

- Ytterst är styrelsen ansvarig
- Styrelseprotokoll ej offentliga
- Den dagliga informationsgivningen delegeras normalt till vd
- Strategisk viktigt fråga och bör därför samordnas
- Kommunikationspolicy – säkerställer att rätt person ger rätt intressent rätt information vid rätt tillfälle
- Kris kräver speciella rutiner
- Säkerställ sekretessen – avtala om tystnadsplikt

Transparens – en konkurrensfördel?

Kontroll och formalia

- Styrelsen ska fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation (ABL 8 kap.)
- Detta kräver att styrelsen löpande erhåller rapporter om verksamhetens utveckling och prognoser för framtiden – **krav på skriftlig rapportinstruktion!**
- Vd:s månadsbrev och månadsbokslut är i normalfallet tillräckligt – lägsta nivå är kvartalsuppföljning

Hur kan man fatta beslut om en större investering, om man inte vet hur verksamheten går?

Styrelsen måste säkerställa att det som beslutats också blir gjort av den verkställande ledningen

- Styrelsen ska arbeta genom vd
- Följa upp att beslutade åtgärder också genomförs
- Säkerställa att beslutade underlag tas fram och distribueras
- Att skatt, moms, sociala avgifter m.m. betalas in

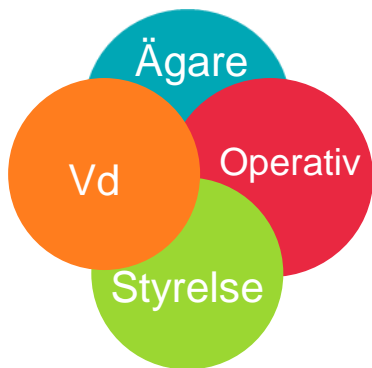
Rekommenderas: "beslutslogg"

Agenda

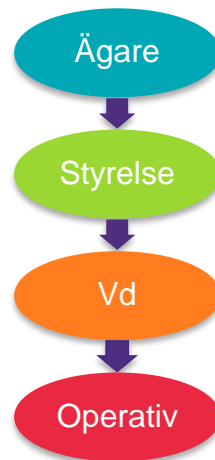
- Vilka är de viktigaste förutsättningarna för styrelsearbete i ägarledda företag?
- Hur organiseras styrelsearbetet?
- Vilka frågeställningar har styrelsen på sitt bord?
- Hur fördelas ansvaret mellan ägare, styrelse och vd i praktiken?
- Hur hanteras ägarfrågorna?

Att få styrelse och vd att fungera

Från ägarlett...

... till ägarstyrt

Aktiebolagslagens krav på tydlig ansvarsfördelning

- Styrelsens ansvar kan enligt lag inte delegeras
- Det är inte förbjudet att delegera, men skyldighet föreligger att följa upp resultatet
- Styrande dokument som krävs enligt ABL (8 kap.) för publika bolag:
  - Styrelsens arbetsordning
  - Vd-instruktion
  - Rapporteringsinstruktion (krävs även för privata bolag)
- Vår uppfattning är att även privata bolag bör ha arbetsordning och vd-instruktion

Ägaren ansvarar för:

- Att det finns en dokumenterad ambition med bolaget, ett **ägardirektiv** – kan göras i samråd med styrelsen eller styrelsens ordförande
- Att ledamöterna får tillgång till all relevant och korrekt information för att kunna göra sitt jobb
- Att arbeta med och genom styrelsen – inte kringgå styrelsen

Vad innehåller ägardirektivet?

- Vad vill ägarna uppnå med verksamheten?
  - Ambitioner - vad vill jag ha ut av mitt ägande?
  - Roller – ägarnas roller i företaget
  - Visionen – ägarnas ultimata framtidssyn
  - Värderingar – värdegrunden som förhållningssätt
  - Målbild – verksamhetsmål och ekonomiska mål
  - Vd – ägare? extern? ledamot?
  - Styrelsen – antal, sammansättning, extern/intern
  - Restriktioner och risknivå
  - Utdelningspolicy – ägarnas krav på avkastning

Några viktiga framgångsfaktorer för extern vd i ägarledda företag

- En tydlig ägarstrategi
- Ett tydligt vd-uppdrag
- En komplett styrelse
- En extern och erfaren ordförande
- En tydlig roll för avgående vd
- Förtroende mellan extern vd och ägare
- Respekt för företagskulturen

Hämtat från boken Extern vd – så lyckas du!

Ordföranden ansvarar för:

- Att en årsplan för viktiga händelser och möten upprättas
- Att kallelse och dagordning sänds ut
- Att säkerställa god kvalitet på beslutsunderlagen samt att de sänds ut i god tid före mötet
- Att leda mötet så att tiden räcker till
- Att formulering otvetydiga beslut till protokollet
- Att protokollet blir skrivet och distribuerat
- Att följa upp tidigare styrelsebeslut
- Att rutiner och formalia efterlevs

Sist men inte minst – att styrelsen fattar beslut!

Styrelseledamoten ansvarar för att:

- Sätta bolagets agenda framför den egna
- Sätta sig in i de förutsättningar som gäller för verksamheten och den marknad som företaget verkar på
- Läsa in sig på materialet före mötet
- Aktivt delta i diskussioner på mötet
- Agera lojalt med de beslut styrelsen fattar samt stå för besluten

Vd ansvarar för (i relation till styrelsen):

- Den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer
- Att styrelsens beslut genomförs
- Att de av styrelsen delegerade frågeställningarna genomförs
- Att bolaget verkar i enlighet med gällande lagstiftning
- Att styrelsen får det beslutsunderlag som efterfrågas

Agenda

- Vilka är de viktigaste förutsättningarna för styrelsearbete i ägarledda företag?
- Hur organiseras styrelsearbetet?
- Vilka frågeställningar har styrelsen på sitt bord?
- Hur fördelas ansvaret mellan ägare, styrelse och vd i praktiken?
- **Hur hanteras ägarfrågorna?**

Var hanteras ägarfrågorna egentligen?

Ägarfrågorna ska behandlas
– men inte i styrelserummet!

Oenighet eller disharmoni mellan delägare är en av de vanligaste orsakerna till ägarskifte och problem i ägarledda företag.

De formella aspekterna

- Bolagsstämma/or
- Beakta skyddsregler för minoriteten
- Viktigt att renodla rollerna för att styrelsearbetet ska kunna fungera – rätt roll ska utövas i rätt forum
- En ägare som ledamot ska vara 100 procent lojal till bolaget – gäller även i frågor där enskild ägare på kort sikt kan missgynnas av beslut
- Alla ägare ska behandlas lika
- Styrelsens måste kunna agera oberoende från ägarintresset/aktieägarna – aktieägaravtalet gäller ej styrelsen

De informella aspekterna

- En ordförande med erfarenhet från ägarledda bolag
- Tydliggöra de olika rollerna och forumen för delägare i styrelse och utanför styrelsen
- Etablera information
- Ägarplan/ägardirektiv som visar ägarnas ambitioner
- Ägarmöten förutom bolagsstämman
- "Rätt" ägare i styrelsen
- En extern ordförande kan tillföra mycket erfarenhet och kompetens om hur ägarfrågor hanteras på ett bra sätt

Utvärdering av styrelsens arbete – kanske en av de känsligaste frågorna i svenska styrelser

- Hur vet man annars om styrelsearbetet är framgångsrikt?
  - Genomför årligen – gärna dokumenterat beslut – sedan ingen dramatik
- Genomförs på ett strukturerat sätt
  - Skilj på ägare som styrelsemedlem och som operativ
  - Finns bra checklistor att jobba med
- Utvärdering av extern part
- Självtvärdering – kom överens om målen innan!
  - Genom särskild grupp, t.ex. ägare, vd och styrelseledamot
  - Enkät till samtliga ledamöter eller intervjuer av ordföranden
- Fem områden;
  - Formalia, arbetsformerna, strategiarbetet, hur bolaget utvecklas i önskad riktning, utfall större projekt/investeringar

Några råd som skapar förutsättningar för ett framgångsrikt styrelsearbete

- Fokus på rätt frågor
- Ta tag i strategifrågan
- Skapa bra samverkan mellan ägare, styrelse och vd
- Förankra mål och ambitioner med styrelsearbetet hos ägarna
- Fatta och genomför beslut!
- Utvärdera hur det går

Hur bedrivs styrelsens strategiarbete?

7 mars

- Hur bedrivs ett framgångsrikt strategiarbete?
- Hur fördelas strategiarbetet mellan styrelse och vd?
- Hur beaktas ägarnas intentioner i strategiarbetet?

Tack för visat intresse!

Roland Dansell

roland.dansell@se.gt.com

t0706-727120

Satish Sen

satish@k-scope.se

0706-227541

Helena von der Esch

helena.vonderesch@se.gt.com

0703-301635

Frågor om styrelse-serien?

Roland Dansell

Marknadsområdeschef

roland.dansell@se.gt.com

070-672 71 20

Materialet finns att hämta här

www.grantthornton.se/styrelsekurs